

הביאני הדריך

משמעות דנפקין מהיכלה
של תורה מתיבתא רבה
ישיבת
כנסת יצחק
חדרה

גליון 202

מדרן רבינו ראש הישיבה שליט"א

שירה חדשה

ונראה דהביאור הוא, דבאמת כבר בניסי מצרים וביציאה ממצרים בחר הקב"ה בישראל, ואף הם קיבלו מלכותו ברצון להיותם עמו ונחלתו, ומ"מ בקריעת ים סוף - שנשלמה חירותם וגאולתם ממצרים בראותם את היד הגדולה אשר עשה במצרים - נשלמה ההכרה והאמונה במלכותו ית', כמ"ש 'ויאמינו בה' וגו' אשר ישיר', ומתוך שמחה זו שרו 'מי כמוכה באלים ה' וגו' נורא תהילות עושה פלא', וכתרגומו לית בר מינך דאת הוא אלהא ה', והיינו דעצם ההכרה מתוך ניסי מצרים וגאולת ישראל כי אין עוד מלבדו וז"ש 'תהלות לא-ל עליון, דבהשלמת הגאולה קיבלו מלכותו בשמחה, כנ"ל.

והשתא מאחר שזכו להגיע בעצמם לידי הכרה ואמונה זו בשמחה רבה עד כדי אמירת 'מי כמוכה', זכו כלל ישראל מאת הקב"ה לתוספת גילוי שכינה עד שנגלה עליהם הקב"ה בכבודו ובעצמו והגיעו לדרגת נבואה רמה ונשגבה עד כדי שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, ובאותה שעה עלו ונתעלו לראותו כביכול בחוש ולהצביע באצבע ולומר 'זה א-ל-י, ואזי פצחו בשירה חדשה שלא נאמרה עד אותה שעה, ה' ימלוך לעולם ועד', והיינו שהגיעו לדרגה גבוהה מעל מושגי הזמן, והשיגו בחוש את העתיד הקיים, ואת בחינת העתיד שבו תהיה ההכרה ד-ה' אחד ושמו אחד', וכמ"ש 'א בערבית 'מלכותך ראו בניך וכו' זה א-ל-י ענו ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד, וזו אכן שירה חדשה.

וכן מבואר מדברי חז"ל (סנהדרין צא:): שדרשו לתחיית המתים מן התורה מפסוקי שירת הים 'אז ישיר משה', והיינו דלעת"ל ישוררו את השירה הזאת כשיגיע הגילוי הסופר ד'ה'ימלוך לעולם ועד', וכלל ישראל זכו באותה שעה להשיג את החי' הלעת"ל, ע"י שראו את האמת הנצחית שהיא מעל הזמן, ושבה העתיד קיים כבר בהווה, ומתוך ראייה זו ניתן היה כבר אז לשיר ולומר ה' ימלוך לעולם ועד, ודו"ק.

ובאמת יש להבחין גם בפסוקי שירת הים כי בתחילה השירה עד הפסוק 'מי כמוכה', עוסקים בניסי מצרים והיציאה וקריעת ים סוף, שהם מאורעות שכבר היו עד אותה שעה, ואילו מפסוק זה ואילך עסקי' בעיקר בעתיד, נחית בחסדך עם זו גאלת, נהלת בעזל אל נוה קדשך', 'שמעו עמים ירגזון', דהבינו העמים כי זה הוא תחילת מהלך של גאולת ישראל עד הבאתם לארץ ישראל, וכן 'תביאמו ותטעמו', דקאי על ביאתן לארץ ישראל, 'מכון לשבתך וגו' מקדש ה' כוננו ידך', דאי על בנין ביהמ"ק, ולאחמ"כ נאמר הפסוק ה' ימלוך לעולם ועד', והיינו ההכרה במלכותו ית' לעתיד לבוא, מאחר שהשיגו כי מלכותו אינה שייכת למגבלות הזמן, ונמצא כי סדר התפילה כנ"ל, מיוסד הוא על סדר הפסוקים בשירה.

בברכות ק"ש דשחרית אנחנו אומרים כל יום 'עזרת אבותינו אתה הוא מעולם וכו', תהילות לקל עליון ברוך הוא ומבורך, משה ובני ישראל לך אנו שירה בשמחה רבה ואמרנו כולם, מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה נאדר בקודש נורא תהילות עושה פלא. שירה חדשה שבחו גאולים לשמך על שפת הים יחד כולם הודו והמליכו ואמר ה' ימלוך לעולם ועד'.

ומבואר דבשירת הים היה שני חלקים, תחילתה היתה באמירת 'מי כמוכה באלים ה', ולאחמ"כ נוספה על כך 'שירה חדשה' בהמלכתם ובאמירתם ה' ימלוך לעולם ועד', ויש לבאר ענין ב' החלקים בשירה.

וכמו"כ מבואר בברכות ק"ש דערבית, 'וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו, ומלכותו ברצון קיבלו עליהם משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרנו כולם מי כמוכה וכו', מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה זה קלי ענו ואמרנו ה' ימלוך לעולם ועד'.

ומבואר נמי דבשירת הים היו ב' שלבים, דבתחילה כבר קיבלו מלכותו ברצון ואמרנו 'מי כמוכה באלים ה', ולאחמ"כ ראו מלכותו ואמרנו ה' ימלוך לעולם ועד', ומשמע דהוי תוספת של אמירת 'מי כמוכה'. ויל"ב הענין.

מון המסגיה שליט"א

עושים אנו תורתנו עיקר - מכתב

בעזרת ית' יום ה' לס' והיתם לי סגולה טו בשבט. **ישיש עליך א...** לך לפ"ק

לבני יקירי וחביבי דיתב בתוונא דליבאי דלעי גורים באורייתא תדירא גר"ז יאיר עדי עד להאיר אור התורה ויראה טהורה לתפארת ישראל **שלו** וברכה וכל טוב סלה

כיון שנודמו האפשרות לכתוב לך מכתב הנני שמח ומודה להי"ת על כך. כמוכן הרבה בחורים שאלו מהו יום טו בשבט לבני אדם. ובס"ד נתעוררתי עפ"י מה שארז"ל כי בבית שני נתקיים בישראל הפסוק בנחמות של סוף ספר דברים (וכמוכן שלעתיד יתקיימו ביתר תוקף) והטיבך והרבך מאבותיך בזה שתקנו חז"ל חיוב הפרשת תרומות ומעשרות על ירקות ופירות האדמה והיינו דמצב בו ניתן לאכול פירות הארץ כאשר משפחות האדמה ואין לישראל בהם מצות מיוחדות הרי זו תחושת חסרון ולכן בבית ראשון דעדיין לא תקנו חז"ל חיוב הפרשת תרומות ומעשרות על פירות הארץ, ובאכילת פירות הארץ לא ניכרת היהדות היתה תחושת בושח וכי אין בני ובין א"ה ושאר בע"ח ולא כלום, אלא ברכת הנהנין, וכי אני וחמורי נאכל באבוס אחד כזעזוע אדה"ר וכאשר הוסיפו חכמינו ז"ל חיוב זה חשים ישראל הטבה גדולה וחשיבות רבה, למדנו מכאן שהעובדה של חיוב הפרשת ת"מ הרי זה הטבה וחשיבות, עיין נמי בריש פ' כיצד מברכין דף ל"ה ע"ב הפרש בין דורות ראשונים לאחרונים, בזה שהראשונים היו מכניסים פרותיהן דרך פתחי הבית, ואחרונים דרך גנות, ובה ראשונים נחשבים עושין תורתן עיקר, ואחרונים נחשבים עושין מלאכתן עיקר, והיינו דהראשונים מתייחסים כי כל יבולם ניתן להם כהיכי תמצי לקיים מצוות ההפרשה ולכן איך יתכן להפסך דרך להפטר ממשחו, הרי זהו כל המטרה והתכלית, והאחרונים התייחסו כי המטרה היא בעצם היות לו רכוש ומה שנוצטו בפרשת ת"מ העיקר הוא שלא לעבור על הלכות ת"מ.

והשתא אם כן ניתן להבין כי ביום בו משתנה חיוב המעשרות משנה לשנה דהחיוב להפריש מפירות שנה זו על שנה זו, וכן שינוי מעשר שני לעני' (כפי שנה זו), יום זה המסויים המזכיר לנו היותנו שונים מאמות העולם ומשפחות האדמה, שאין אנו אוכלים פירות האילן אלא אחר הפרשה דתרומות ומעשרות, אנו מונים שני ערלה, ושנת נטע רבעי, יום כזה מעורר לנו שמחה, דומיא שיש בבית הכנסת אדם המקיים היום מצות ברית מילה וכל בני הציבור לא אומרים תחנון כי השמחה הנזכרת להם מעובדה זו היא סיבה לכן. אלא דלגבי ירקות הזמן הוא ר"ה ממילא זה לא בא לאפשרות ביטוי אבל בפירות האילן שר"ה הדאילן הוא טו בשבט דהלכה כב"ה א"כ אדרבה כל הנושא הוא לבני אדם דהא לא דנים את האילן עצמו, אלא כהיום הוא יום התחלת שנת חיוב חדשה, ועל כך אנו שמחים, ובכך ניכר כי עושים אנו תורתנו עיקר. והבן.

יתן ה"ת ונעשה מן העיקר עיקר ומן הטפל טפל בדעה נכונה וישרה, ותזכה להמשיך ולהתעלות באורח חיים למעלה להשכיל בהתמדת וגיעת התורה הקדושה בידי אה טהורה ומדות טובות ונאצלות. ולא תמוש ממך הטובה והברכה כל הימים לעולמים כמות נפשך הטהורה ונפש אביך דורש טובתך כל הימים

באהבה רבה ואהבת עולם (-)

השמיעני את קולך

שיחה בהיכל הישיבה, י"א שבט תשס"ג

האומה לימדו אותנו שאפשר להגיע לדרגה כזו ולהעמיד אומה בהכרה באמת שכך הוא שהכל תלוי ברצון השי"ת, היו צריכים לעבור היתוך זה בארץ מצרים, ולהביאם לארץ ישראל לארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה תמיד, שהיא כעין הפלטרין ששם הם הכל סובבים סביב המלכות סביב מעון המלכות, ולא סתם ידיעה שיש שם מלך אלא חיים שהכל הם סביב הציר המרכזי - 'השי"ת', להרגיש שכל נשימה ונשימה, כל תזוזה בדם, הכל הוא מקבל, ומושגה, וא"כ זה כ"כ נכון להיות עבד משועבד לגמרי להשי"ת, אדם באופן פשוט רוצה להרגיש את התלות בעצמו ולא בהשי"ת יומם ולילה ללא הפסק, ולכן זה באמת כ"כ קשה להרגיש תחושה זו, לאחר שישראל יצאו ממצרים הם הרגישו זאת, ועם ישראל בתפילה מביעים יחס זה של השם לברואיו, בנתינה תמידית שהקב"ה נותן הכל, הכל ניתן לנו בנתינה חדשה, לך- אתה, וכשזה התחושה, ממילא האדם המקבל כל הזמן הוא פועל כפי שמתאים לפעול, ומסיר את כל האדנות מעצמו ומרגיש את הקב"ה המלא רחמים שנותן לנו כל הזמן שפע של רחום, ואז הוא מסור ונאמן לעבודתו של הנותן לנו, וגם בדברים שמבקש בתפילה מרגיש כי הקב"ה נותן לו ומבקש ממנו עוד, וכל הבקשות שלו הם רק לבקש דברים לשם עבודת השי"ת, דהא אין לו כלום מעצמו, כי הכל צריך הרי לתת להשי"ת, וכשזה המצב אז בין ההכרה המחודדת ודברים אחרים הכל לכבוד השי"ת, ואין לו שום בקשות לעצמו, ובעולם החושך שאנו נמצאים בו זה כ"כ נזקק הרגשה זו להסיר ההתקבצות שהתקבצו בו במשך השעות של האנוכיות ולהעמיד שוב היחס הנכון בין הנברא לבוראו, וזו העבודת של התפילה, וזה בן עוה"ב - כי הוא לא בן עוה"ז אלא הוא בן עוה"ב.

המדרש בפר' בשלח (פרשה כא אות ו) דרש על הפסוק (שיר השירים ב יד) 'יונתי בחגוי הסלע' על כלל ישראל, ובמדרש בשיר השירים (פרשה טז אות ד) דרש ענין זה על יציאת מצרים, שהרכב של פרעה שהיה פי 300 ממספר בני ישראל מאחוריהם, מצדדיהם נחשים ועקרבים ומלפניהם הים, ומעליהם שרו של פרעה, וכך ישראל עומדים וצועקים אל השי"ת במצב של 'יונתי בחגוי הסלע' שיונה שעפה מהנץ להתחבא בתוך הסלע ונמצא בסלע נחש ומצעקת שיבוא להציל אותה, ובתחילת דבריו ביאר המושג של

ויל"ע מה הפירוש שהתפילה היא עבודת? מה העבודת יש בזה.

יש נוסח שכתב בתורת המנחה וז"ל: אין לך דבר אחר הקרבנות שזה עבודת אלא התפילה, כי עיקר העבודה לה' הוא שיאמין האדם שיש אלוק מצוי אין לו גוף וכוח בגוף הוא אחד ואין לו שני, ויכול לעשות כל דבר ומשגיח בפרטות והוא חנון ומלא רחמים, וכל המאמין באלו הדברים זהו עובד אלוקים, כי זהו כבוד אלוקים.

אנחנו חיים חיים שלמים ולא שמים לב על איזה בסיס של נורמה אנו חיים אותם, והתפילה היא ההיפוך. האדם חי את חייו בתחושה פשוטה שהוא מוחזק בכל מה שיש לו, ומוחזק בכל הנורמה שמקיפה אותו, והוא לא חש ולא מרגיש שמישהו נותן לו משהו ומעריך עליו טובות ללא הרף, כל דבר שנפגש איתו, כל דבר חושב איך להציל עצמו ואיך להרויח מה שיכול להרויח. לקלף ערלה זו מן הלב זוהי עבודה קשה ממש, קודם עצם הקילוף לחשוב להפך להתייחס אחרת, ועוד לקבל תחושה המחודשת הנכונה והאמיתית שאין לו שום בעלות על עצמו אין לו שום אדנות (וכדברי בעל חובות הלבבות בשער עבודת האלוקים).

כשישראל היו במצרים ע"י הגלות מצרים היו במצב של שפל כזו שבשביל לנשום צריך לומר תודה, הנגישה והרדיפה שעשו להם כל הזמן נתנו להם הרגשה שאין לאדם שום שווי עצמי, איבדו כל ערך ע"י תוקף השיעבוד במשך עשרות שנים, ולא היה להם שום רצון עצמי בכלל, היציאה ממצרים היתה באופן המוכשר ביותר להכיר את עבודת השי"ת, במקום שציר החיים זה פרעה, ציר החיים זה השי"ת, שזה המבנה האמיתי שכך יצר האדם, 'עם זו יצרתי תהילתי יספרו', אך במשך הדורות איבד האדם את התחושה הזאת, אצל אברהם זה עדיין היה הרגשה הזו, כמו שידוע שבמעשה העקידה אין שום רגש של בנ"א מעורב אלא הכל היא השתעבדות לרצון השי"ת, אבות

איתא בגמרא (ברכות ד ב) "איזהו בן עוה"ב זה הסומך גאולה לתפילה", וברבינו יונה (ב ב מופי הרי"ף) הקשה "זכי מפני שסומך גאולה לתפילה יש לו שכר כל כך שיהיה בן עוה"ב" ומבאר רבינו יונה "ואומר מורי הרב שהטעם שזוכה לשכר גדול כזה מפני שהקב"ה כשנאלנו והוציאנו ממצרים היה להיותנו לו לעבדים שנא' כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" וכמ"ש הרמב"ן עה"פ (שמות כ ב) "אֲנֹכִי ד' אֱלֹדִיף אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם מִבְּיַת עֶבְדִּים דְּבִיטוּי זֶה שֶׁל "מבית עבדים" בא לומר דהמציאות הזו שהוציא אותנו ממצרים זה בא לבטא את רמת העבודת שקיבלנו עלינו כלפי הקב"ה, וזו היתה יציאתם בגדר של מעבודת לעבודת הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה.

וממשיך רבינו יונה וכותב "ובכרכת גאל ישראל מזכיר בה החסד שעשה עמנו הכורא והתולדה מהיציאה היא קבלת עול מלכות ה' יתברך, וצורת הבעת העבודת הזו היא ע"י התפלה שהיא עבודה כדאמרינן (נב"ק דף צב ג) ועבודתם את ה' אלהיכם זו היא תפלה, כי בתפילה אדם מבטא שהוא עבד של השי"ת וכשהוא מזכיר יציאת מצרים ומתפלל מיד, מראה שכמו שהעבד שקונה אותו רבו חייב לעשות מצות רבו כן הוא מכיר הטובה והגאולה שגאל אותו הכורא ושהוא עבדו ועובד אותו וכיון שמכיר שהוא עבדו מפני שגאלו ועושה רצונו ומצותיו נמצא שבעבור זה זוכה לחיי העולם הבא", שכיון שעושה כן בתור סמיכה ליציאת מצרים מראה שהוא עבד מוחלט שמביע את זה ע"י תפילתו, ולכן עושה רצונו ית' ומקיים מצוותיו, וכל אורח חייו נוהג במסלול זה של עבודת להשי"ת, וזו הסיבה שלכן זוכה להיות בן עוה"ב, והיינו שאין הוא ענין של פרט בלבד של סמיכה, אלא זה כולל את כל אורח חייו בדרך עבודת.

גליון זה מוקדש לע"נ

הגאון הצדיק החסיד מיחידי הדור בשקידת התורה, ת"ח מובהק בכל מכמני ורוזי התורה בעומק העיון, ומתחטא לפני המקום בהשתפך נפשו בתפילה, ענוותן ושפל ברוך צנוע ולא מחזיק טיבותא לנפשיה

רבי נתן נטע ב"ר יוסף חיים גוטסגנדה זצוק"ל

נלב"ע י"ג שבט ה'תשפ"א

ת.נ.צ.ב.ה

ברכת מזל טוב

לידידינו בוגרי וזמכיי הישיבה"ק
לרגל השמחה השרויה במעונם ה"ה

מזרינו הרב הגאון ר' שלמה דב גוטסגנדה שליט"א
לרגל הולדת הנכד

בן לחתנו בוגר הישיבה הרב יששכר פרייס [כד]

הרה"ג ר' ברוך לנג שליט"א לרגל הולדת הנכדה
בת לבנו בוגר הישיבה הרב שלמה זלמן לנג [ל]

ידידינו הרב מיכאל קרייזמן - לרגל הולדת הנכדה.

הרב צבי פרלמוטר [יא] לרגל הכנס הבן לעתו"מ

הרב יצחק יוסיפוב [יז] להולדת הבן
הרב שמואל שאג [יט] להולדת הבן
הרב יואל חיימזון [יט] להולדת הבן
הרב יהודה ערערא [כ] להולדת הבן
הרב יהודה וורמסר [כ] להולדת הבן
הרב יששכר דב גוטליב [כג] להולדת הבן
הרב ראובן זית [כה] להולדת הבן
הרב נפתלי רוזנטל [כו] להולדת הבן
הרב משה אליהו גליס [כז] להולדת הבן
הרב נתן מרדכי לפקוביץ [ל] להולדת הבן

הרב יחזקאל שולזינגר [יז] להולדת הבת
הרב יעקב שפירא [כה] להולדת הבת
הרב יחזקאל מושקט [כד] להולדת הבת
הרב יהושע זליג פוקס [כז] להולדת הבת

בברכה נאמנה שיזכו לגדלם
לתורה לחופה ולמעש"ט

מזל טוב לבה"ה אליהו פרידלנדר [ל]

לרגל בואו בברית האיירוסין עב"ג למשפ' לאער מירושלים
בברכה נאמנה שיזכו לבנות בית נאמן בישראל.

ניתן לעדכן שמהות
בקו הבוגרים: 08-9747479
או במייל: 0539747@gmail.com

הביאני חדריו

יו"ל ע"י חבר תלמידים חניכי הישיבה הקדושה.
הדברים המובאים בגליון בדרך כלל, הינם
מכתבי תלמידים וכד' ולא עברו את שבט
ביקורתם של רבותינו שליט"א.
הגליון נועד בעיקר עבור בני הישיבה לדורותיה,
החפצים להמשיך להתחנך ולהתעלות כבימי
קדם לאורה ובדרכה של הישיבה"ק.

לקבלת הגליון ולהערות והארות
0539747@gmail.com | 4 שלוחה 08-9747479

'יונתי' היה לו לומר 'יונה' בחגוי הסלע, אמר הקב"ה לישראל 'יונתי'
כאילו רק כלפי השי"ת הם יונה, אצלי הם כיונה כל מנה שאני גוזר
עליהם עושים ושומעים לי, וכמו שהיונה בשעה שבעה"ב בא
לשוחטה היא פשוטת צווארה, אמנם כ"ז דוקא כלפי הקב"ה, אבל
כנגד עובדי הכוכבים הם קשים כחיות שבאים לנתקם ממצות
ומעשים טובים, אבל כלפי הקב"ה הם כיונה תמה שנא' ויאמן העם',
והיינו שהאמונה קוראים לזה בשם 'יונתי' של הקב"ה, ההפך
ממאמין שמרגיש עצמו אז הוא לא יונתי הוא לא נכנע לכל דבר, אבל
הקב"ה קרא למאמינים 'יונתי' השמיעני את קולך, איזה קול, קולה
של התפילה, אבל דוקא סוג תפילה כזו של 'יונתי' מותר הרגשה של
קילוף מוחלט מהעצמיות והאנוכיות של האדם, והרגשה של עבדות
מוחלטת, 'כיונה פתה אין לב', ואז זה גופא אומר העיון תפילה
שזוהי התוצאה הנצרכת מהתפילה - מהברכות השחר, הפסוקד"ז,
הקריא"ש, ענין יצ"מ, ולאחמ"כ התפילה, שהכל הוא לתת ההרגשה
והתחושה הבריאה שכל מה שיש לו זה 'אתה ה' אלוקינו מלך העולם'
כל ברכה חכמים ברוח קדשם קבעו שע"י שהאדם מביע כך באומרו
זה הוא מרגיש ביטול האנוכיות המוחלטת, פוקח העיניים - אומר
ברוך אתה.. פוקח עורים, וכו' וברוך שאמר והיה העולם, אומר
ועושה וכו', ברכת ק"ש כל הסובב הרחב של הרחק אלפי מאות
קילומטרים הכל בחסדו השי"ת שעושה לי בורא העולם, המאיר
לארץ ולדרים עליה ברחמים, ובטובו מחדש בכל יום מעשה
בראשית, כל הפרטי פרטים וכל העצמיות האדם, הכל הם בטובו
יתברך, ואח"כ מזכירים את חסד השי"ת בהוציאנו ממצרים שמשם
זכו ישראל להיות כיונה השמיעני את קולך שהיה מתוך השיעבוד
שם זכו ישראל לקבל הביטוי 'יונתי', ואם היונתי- השמיעני את
קולך, הקב"ה חפץ תמיד שהיונה תשמיע את קולה אליו ותבקש.

ולכן תקנו לנו אנשי כנה"ג להתפלל כל יום ג' תפילות, וזה הבן
עוה"ב, כל הבן עולם הבא חי בתחושה זו במבט על עצמו ועל הסובב
שהכל מטובו יתברך, וזה ההרגשה שחוזרת ונשנית בכל תפילה,
ולטהר ההרגשה הזו ע"י כל תפילה וחזור לגורמה שיצאנו בה
בהרגשה ביציאתנו ממצרים.

'יונתי בחגי'... השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראיך
נאווה'

בסיעתא דשמיא הוועד הקבוע לאברכים מאת
מרן המשגיח שליט"א
ימסר אי"ה השבוע פר' בשלח ה'תשפ"ב
במוצאי שבת קודש בשעה 9:00 בערב
ויועבר בשידור חי
לבתי המדרשות דחניכי הישיבה"ק
בבני ברק ובמודיעין עילית

הועד נמסר בס"ד בד"כ אחת לשבועיים במוצ"ק

הגאון דבי מרדכי גוטסגנדה שליט"א

איסור 'לא ילבש' פרק ד' - כשאין הכוונה לפני וקישומו

מתוך סדרת שיעורים לימי השוכבי"ם

דעת האוסרים

והבינת אדם (סי' צד) האריך לחלוק ע"ד הב"ח, דאף בגד שאינו לנוי, וגם כשאינו לכוונת קישוט אסור, וכתב גם דכן חזי' מהאיסור לאשה לצאת בכלי זיין אף דאינו אלא כדי להציל, (ועי' ארצוה"ח (סי' יז ס"ק טו), ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' רמג), וראה באגרו"מ (או"ח ח"ד סי' עה, ג) מ"ש לחלק מגדר איסור כלי זיין, ונת' לעיל), וע"ש שכ"ה סתימת הפו' לאסור, וע"ש באריכות, [וגם כתב לדחות הראיות מל' הרמב"ם ובביאו"ד הסמ"ג הנ"ל], וכ"ד המעשה רוקח ויד הקטנה (ועוד) לאסור.

ועל ראיית הב"ח מהיתר העברת שיער במקום צער, והסתכלות במראה, כתב הביני"א לדחות ולחלק, דלעולם "מלבוש" גמור אסור אפילו כדי להנצל מצער, [ולדעתו אפי' מלבוש א'], ושאינו דבר שהוא רק "תכשיט" וקישוט שאינו אסור אלא לקישוט.

וראה עוד כמו"כ בשו"ת תורה לשמה (סי' ריד) להתיר לבישת טבעת כדי להוליכה לאומן [וכהא דשבת ס"ב], דאין הכוונה לקישוט, ושאינו ממלבוש גמור דיש לפקפק ולאסור אף באין מתכוין לנוי וקישוט. [וע"ש עוד לענין אשה בתפילין, ולענין ציצית, ונת' לעיל]. (והעירו עוד בזה לדברי המג"א (סי' שא הנ"ל) לחלק בין בגד לתכשיט לענין משוי בשבת ע"ש, וע"ע בביני"א).

*

ובמשאת המלך (סי' עה) כתב לחלק עוד, דשאני מלבוש אשה וכדו', דאף דאינו עושה כדי להתרמות, מ"מ ה"ה לבוש מלבוש אשה, משא"כ תיקוני נשים כהעברת שיער ביה"ש וביה"ע דבתוצאה לא מינכרי, אלא דהמעשה אסור - מדרבנן - משום תיקוני אשה, וכן הסתכלות במראה (א. ה. ולא כדי האגרו"מ הנת' לעיל), ע"כ בהנהו דוקא כשעושה לצורך אחר ל"ח עשיית "תיקוני אשה", ודו"ק. [ומ"מ איכא תיקוני אשה כלוקט שערות לבנות וכו', דגם איכא תוצאה ע"ש]. וע"ע שערי זבולון (בדעת הב"ח) שם.

להלכה

ואמנם בסו"ד הביא הבינת אדם מדברי הסמ"ק דהאיסור רק בלוש "כדי לנאף", וכדעת הב"ח, ומ"מ מסיק דכיון דהוא איסור דאורייתא בודאי יש להחמיר אף באין מתכוין לנוי. [ויל"ע לפי"ז בכה"ג בבגד פנימי ומכוסה, להסוכ' דבאין מינכר איסורו מדרבנן, עי' לעיל, ודו"ק. ומרן הקה"י החמיר בזה, עי' לעיל].

ומ"מ כתב הביני"א דלהניף במניפה של נשים, וכן לאשה ללכת במקל בידה כדי שלא תפול, כיון דאין "מלבוש" אלא "תכשיט" אינו אסור אלא כשמתכוין לקישוט, אבל בלא"ה מותר (כנ"ל). [ואף דבעלמא י"ל דגם להתקטט באחיזה ביד אסור אף בלא לבישה, וכדחזי' מאיסור אשה באחיזה כלי זיין, ע"ש בריש דבריו בזה].

מטריה, ארנק, שעון וכדו'

והנה לדברי הביני"א כמו"כ מותר לפי"ז לאיש ללכת במטריה של נשים [אז להיפך]. [וכ"פ בשבט הלוי (ח"ב סי' סא) וע"ש, וכ"ה בשלמי תודה. ובשם מרן הגריש"א זצ"ל מובא לאיסור בדהוי בצורה מיוחדת לנשים, אבל אם רק שונה בצבעה מותר]. וכמו"כ לפי"ז מותר להשתמש בתיק-ארנק של אשה שלא להתנאות. (וכש"כ דמותר לילד לשחק במשחקי בנות, חבל, עגלה וכדו').

וצ"ע בענינת שעון של אשה - כשכוונתו רק לראות את השעה, וכן משקפים - כשכוונתו רק לצורך ראייה, האם הוו כמלבוש ואסור אף באין מתכוין, או רק כקישוט, וכשאינו כדי להתקטט שרי. (ועי' בשלמי תודה, ועי' שו"ת אבני ישפה (ח"ד סי' צ), ובס' בגדי איש עמ' כה).

במקום צער או רפואה

בגמ' (נויר נט ע"א) בעא מיניה רב מרבי חיאי מהו לגלח [שיער בית השחי וביה"ע] א"ל אסור, א"ל והא קא גדל, [וקא מצער ליה לאיניש. רש"י], א"ל בר פחתי גבול יש לו כל זמן שהוא גדל נושר. ע"כ. והוכיחו התוס' והראשונים דאם ל"ה נושר מאליו היה מותר לגלח משום צער, דכיון דעושה רק להנצל מצער אי"ז תיקון ונוי דאשה.

וכ"כ בתשו' הרשב"א להתיר עפי"ז גילוח לרפואה במי שיש לו חטטין בבית השחי ובה"ע ומצטער מצד השיער, [וכתב עוד דכיון דאינו אלא מדרבנן, במקום רפואה לא אסרו], וכ"פ בשו"ע (סי' קפב ס"ד). [ועי' בב"י בדעת התוס' בזה ושם ס"ג במגלה כל גופו].

וכ"כ התוס' (שם) להתיר עפי"ז להמסתפר להסתכל במראה כדי שלא יחבול בעצמו. וע"ע אופני היתר בס"י קנו ס"ב (ויתבאר בס"ד).

עוד מצינו בשבת (נ' ע"ב) מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו, בשביל צערו, ואם בשביל ליפות אסור, [וע"ש מאן דמתיר רחיצה]. וכתבו התוס' (שם) דגם במתבייש שרי, דאין לך צער גדול מזה. וכתב שם במדרכי (סי' שכו) נראה דבנ"א שיש להם ריבוי שיער על ידיהם ובושים להראות בין אנשים, דמותר להסירם ולית ביה משום לא ילבש, דאין לך צער גדול מזה. ע"כ.

[והפו' דנו טובא בענין צביעת שערות במקום צער, דכיון דאיסורו מה"ת [כדקיי"ל כו"א ב"י], הא ליכא היתרא דבמקום צער, והו"ד בשו"ת (ח"ד עמ' 91 ולהלן) באריכות].

מלבוש להצלה מצער, גשמים וכו'

ודעת הב"ח גם לענין מלבושים, ודאין איסור 'לא ילבש' אלא בדאיכא תרתא, (א) בגד העשוי לנוי וקישוט, אבל שאר בגדים אין איסור, ואפי' בכוונה לנוי, [וכדמוכח מלשון הספרי, וברש"י (נויר נט ע"א), וכן הדוגמאות שמנה הרמב"ם, וגם מפ' בד' הסמ"ג דראב"י מודה לת"ק רק בהולך ויושב בין הנשים] (ב) אפילו בבגד העשוי לנוי אינו אסור אא"כ עושה לשם קישוט - להתדמות לאשה [וכן להיפך], אבל כדי להנצל מהחמה או הצנייה ומהגשמים מותר (והאר"י בזה), וכ"ד הט"ז (סק"ד) [וגם דייק בלשון הרמב"ם ושו"ע "לא תעדה" דמשמע דרק דרך עידי וקישוט אסור]. וכ"מ במג"א (או"ח סי' שא סוף ס"ק נד).

וכן הוכיח הב"ח מהנ"ל, מהא דבמקום צער היה מותר להעביר שיער בית השחי ואפי' בתער, וכן מהא דמותר להסתכל במראה כשאינו כדי להתייפות, [וכ"ה בט"ז], ומדברי המדרכי הנ"ל. ודאפי' מדרבנן לא אסרו כיון שאינו עושה לשם יפוי ע"ש.

וצ"ל דאי"ז היתר משום צער וכו', דהא לבישה הוי' איסור דאורייתא, אלא דמפרש דרק בהכי זהו גדר האיסור מה"ת, ואי"ז דדרשי' טעמא דקרא, [וגם אי"ז משום היתר דבר שאינו מתכוין, דהא פס"ר הוא], [ועי' בכ"ז באחרונים]. [ומיהו צ"ב ראייתו ממידי דאיסורין רק מדרבנן, דהתם י"ל דעיקר היתר משום "צער", וכמ"ש הרשב"א הנ"ל לענין רפואה, ואולי עיקר ראייתו משיער ביה"ש ובה"ע וכו' ולהסוכ' דהוי מה"ת].

בכל המלבושים

והנה הש"ך (סק"ז) הביא לדברי הב"ח, וכתב דאין דבריו מוכרחים כ"כ, [ומ' דדעתו לאסור, ועי' שבט הלוי ח"ב סי' סג, ועי' מנחת יצחק ח"ב סוס"י קח], וכתב עוד דמ"מ גם לדעת הב"ח אם לובש את כל מלבושיו כאשה עד שאין ניכר שהוא איש [וכן איפכא] אסור בכל ענין [כגון בשמחת חתן וכלה וכדו'] ע"ש. [וצל"ע אם דעת הב"ח עצמו היתה להתיר גם בכל המלבושים, ואכמ"ל].

וצ"ב מ"ש בין מלבוש א' לכל המלבושים, וביארו דהיינו משום דתרתא איכללו באיסור 'לא ילבש', עצם עשיית תיקוני אשה ולבישת מלבוש אשה, ותו ההתדמות לאשה (=תוצאה), (עמ"ש לעיל פרק ג), וע"כ רק בעשייה היכא דאינו אלא כדי להגן מותר, [ולדעת הב"ח אף במלבוש, ולא כדעת הביני"א דלהלן], אבל כשמתדמה בזה בתוצאה לאשה אסור בכל ענין, (עי' שערי זבולון יו"ד רס"י לד). [ועי' אגרו"מ יו"ד ח"ב סי' סא].

[ודע עוד, דבאפשר בדהיתר, לכו"ע אין להקל (עי' מנחת יצחק ח"ב סוס"י קח, כר"ש ס"ק טו, ה), ועוד ית' מדברי הב"ח לענין שמחת פורים].

לע"נ אמו"ר הגה"צ רבי נתן נטע נ"ר יוסף חיים גוטסגנדה זצ"ל

נלב"ע י"ג שבט תשפ"א